

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

únor 2005 / ročník 6

Stát škodí filmu

Diskutuje se o tom, zda a jakou podporu má stát směřovat do produkce původních českých filmů. Tato diskuse je vedena nesmyslnými oklikami, protože mnoha diskutujícím vyhovuje, když mohou takřkajíc zmást stopy a místo témat meritorních vnutit témata zástupná. Příkladně: má se česká kinematografie podporovat z veřejných peněz silnějším přeřinancováním České televize (hlavního producenta původní tvorby), nebo se má uzákonit druhotná daň pro soukromé televize, z níž bude pak tvorba financována? To je otázka, kterou si lze položit až poté, co máme uspokojivě vyřešen problém základní, a to zda vůbec se má stát vměšovat do původní filmové tvorby.

Proti ingerenci státu hovoří jasně fakt nutné selektivnosti takového vstupu. Stát nemůže financovat každému filmaři každý nápad. Vybírá tedy podle nějakých kritérií, která si sám zvolí. Tato kritéria jsou povýtce subjektivní, protože jsou výplodem lidským: finance dostávají často projekty, u nichž je patrné, že důvod k udělení podpory je mimoumělecký (zasloužilost autora scénáře, ostré lokty některých vybraných žadatelů mladší generace, či prostě čirý nepotismus a politická či jiná korupce). Nutně pak zůstávají řady neuspokojených žadatelů, kteří takový výběr právem kritizují. Ne vždy však právě jejich projekty jsou „lepší“ (na to není žádné objektivní kritérium) či prostě zasluhující víc onu veřejnou podporu. Zkrátka se na všechny nedostalo, a to vyvolává zlou krev, nedůvěru, podezření. To je jedno silné PROTI.

Druhé je v samé podstatě věci. Proč by měl stát nějakým dominantním způsobem financovat filmovou produkci? Pomiňme, že je to trend socialistické Evropy. V nejvyšší míře to zavedla Francie, kde to vedlo k nivelizaci filmové tvorby, jejímu žánrovému zúžení na tzv. společenskokritická témata, tvůrčímu vyprázdňení a autocenzuře (modla politické korektnosti vnucuje tvůrcům typologii postav, modely situací atd., takže pak filmy jako by vypadly z jediného kadlubu). Všimněte si, že od časů, kdy hlavní slovo ve francouzském filmu ztratil trh, ztratila francouzská kinematografie schopnost natočit detektivku tak, aby byla napínavá, a komedii tak, aby byla k smíchu. Ale to jen na okraj.

Film je produkt jako jiný. Má jen jistá specifika: pracuje s malým trhem (trhem herců a umělců obecně) a jazykovou a kulturní dispozicí publika. Nicméně postupem obecné globalizace tato specifika odpadají. Film je zbožím mezinárodní produkce i spotřeby. Jazykové bariéry nehrají roli, kulturní niveau přinejmenším celé euroatlantické civilizace se výrazně sblíží s lety dělicími nás od pádu železné opony. A kapitál už dávno nemá národnost. Nic tedy nebrání tvůrcům, aby produkovali za mezinárodní peníze mezinárodní filmy. Výmluva na specifika „národních“ témat neplatí. Je-li námět a jeho zpracování přesvědčivé, jistě má šanci uspět přinejmenším v evropském měřítku. Srovnání s americkým filmovým průmyslem se vyhněme, to je jiná dimenze. Ale také se velice střežme vymlouvat se právě na americkou kulturní expanzi při ospravedlňování naší touhy usměřňovat po socialistickou náš film. Americká produkce přece té naší nebo evropské nekon-

(pokračování na straně 2)

Novináři ve službách zákona: „Pošlete orgány na obchod s orgány“

Dan Štastný

Absolutní rým z titulku výstižně vyjadřuje invenci, s jakou někteří novináři provádějí svoji práci. Namísto pouhého suchého zpravodajství rádi zaujmají jisté stanovisko. Ať už se ale jedná o pražské taxikáře, aféru LTO či vietnamské stánkaře, jejich názor nepřekračuje srovnání skutečnosti se zákonem a svojí prací tak připomínají spíše o něco chytřejší policisty. Jednoduše hledají porušování zákona, imitující policejní postoj typu „jó, pane, takový je zákon a my ho jen vynucujeme“. Podobně jako policisty tyto novináře nezajímá logika věcí, nehledají příčiny, důsledky ani (ne-dejbože) spravedlnost a jediné *proč*, které si kladou, je v otázce „proč státní orgány nezasáhnou?“ Z taxikářů jsou potom automaticky zloději proto, že porušují cenovou regulaci; z obchodníků s LTO proto, že neodvádějí daně; a z vietnamských stánkařů zase proto, že nevydávají stvrzenky a neposkytují dvouletou záruku. Takoví jsou novináři ve službách zákona. Setkáváme se s nimi (v) *Na vlastní oči* (i jinde) v televizi i v tisku, každý den.

(pokračování na straně 2)

Ministr ve službách spotřebitele

David Lipka

Život pod vládou jedné strany, kdy jen některým a jen občas bylo dovoleno poodhrnout železnou oponu a popatřit blahobyť západního světa, je již více než patnáct let minulostí. S ním jsou minulostí i fronty na banány, záznamy na automobily, barevné televize s úplatky a svíčková pod pultem... Jsme zavaleni levným spotřebním zbožím v množství a kvalitě, o které se nám před patnácti lety ani nesnilo. Zatímco dříve vydělával průměrný člověk na sovětská, polská či rumunská auta téměř dva a půl roku, dnes mu postačí na malé auto pracovat po dobu jen o málo více než pololetí a na výběr již nemá jen auta špatná a ještě horší, nýbrž dobrá a ještě lepší. Neměli bychom zapomínat.

(pokračování na straně 3)

Stát škodí filmu

(pokračování ze strany 1)

kuruje, jako cirkulárka nekonkuruje skalpelu. Obojí řeže, ale to je vše, co mají společného. Vyvolávání amerických duchů je lacinou záminkou propagátorů státní kurately nad filmem – a to jak ze strany úřadů, které o financích chtějí rozhodovat, tak ze strany tvůrců, kteří vědí, že s úplatným úředníkem se domluví snáz než s neúplatným publikem. Diváka nedonutíte, aby zateskal, když nechce. V tom je trh spravedlivý. A v tom je i pravý důvod strachu z trhu, který vede filmaře k jejich úsilí o státní ingerenci do filmové tvorby.

Oni si totiž neuvědomují, že právě stát filmu škodí nejvíc. Vnucuje mu svoje představy – jak už bylo řečeno, ve Francii to zanechalo devastující důsledky na velké části kinematografie a téměř celé původní tvorbě televizní. Stát je založen na statistice, průměrování. Stát ze své definice nemá schopnost jít nad průměr, chápat nadprůměr, zabývat se extrémem. Stát má své úřední kolonky, do nichž se musíte vejít, chcete-li s ním a jeho zájmy a prioritami splynout. Tedy i chcete-li jeho peníze. To však naši filmaři nechťejí. Oni by chtěli státní peníze, ale točit za ně chtějí své extrémní umělecké produkty. Dokonce jsou přesvědčeni, že je povinností státu na jejich z průměru se vymykající umělecké kreace průběžně přispívat, de facto je ži-

vit. Nutně pak ale dochází k přetlačování, kdy vítězí silnější, a to je stát. Jeho představa o průměru se nakonec prosadí. U nás to zatím tolik vidět není, ale ten čas přijde, nezmění-li se systém a postavení filmu ve spektru živého umění a kultury.

Jsem přesvědčen, že stát nemá vůči filmu větší resp. jiné povinnosti než třeba vůči malbě nebo jazzu. Má a musí mu otevřít všechny dveře, uspořádat (snížit) daně ve státě tak, aby vůbec bylo možné nějakou kulturu pěstovat, aniž by umělci nutně vyhladověli. A aby bylo možné, či dokonce společensky zajímavé umění a kulturu podporovat ze soukromých zdrojů – dobrovolně! Což je opatření systémové. A to je tak všechno. S výjimkou vybrané množiny památkových objektů by stát neměl vnášet do kultury finance nesystémově, jaksi darem. Protože to je vždy nakonec živná půda pro korupci. Stát korumpuje umělce tím, že jim přispívá na chleba, a ti pak korumpují stát svou přízní a jeho úředníky ještě něčím navíc. Čímž je kruh uzavřen. Ale ten kruh je bludný.

V tomto pohledu je pak druhotné, že uzákonit povinnost privátních subjektů platit umělecké nápady třetích osob je nesystémové a z podstaty zrušné. Privátní subjekt je privátní právě proto, že chce o svých prostředcích rozhodovat sám.

Kamuflovat daňovou zátěž – jakýsi trest za úspěch – vznešenými slovy je farizejské a průhledné.

A také to vede k dalšímu pokrytectví: privátní subjekty, nakrásně přinuceny investovat do filmové tvorby, prosadí svou vůli investovat do takových projektů, které si z nějakých vlastních důvodů vyberou. Může se pak stát, že privátní televize budou ročně chrlit dvacet filmů typu Kameňák. To je nesporně původní česká tvorba. Ale asi to není ten typ tvorby, jejíž podporu má stát v zastoupení ministerstvem kultury na mysli.

Následovat bude tedy opět logicky jediné: stát poučen nastalou anarchií ve výběru privátně podpořených produkcí ustanoví komisi, která předepíše privátním subjektům, které konkrétní produkce musí ze svých vlastních peněz podpořit. V této komisi usednou úplatní komisaři – a jsme zase na začátku. Jen se státní represí ze soukromých peněz vymačká větší balík peněz na rozdávání způsobem svrchu naznačeným. Že by jen a právě toto bylo smyslem a cílem navrženého opatření? Vyloučit to nelze. A už proto je třeba podobné myšlenky ihned a rázně odmítnout jako ze své podstaty nebezpečné. ■

Petr Žantovský (Autor je novinář)

Novináři ve službách zákona

(pokračování ze strany 1)

Obchod s orgány: Na Nově!

Jednou z tradičních oblastí, kde se tento jev s železnou pravidelností objevuje, je obchod s orgány. Začátkem ledna vysílala televize Nova přes rok starou reportáž britského investigativního novináře Donala MacIntyre (lze ji nalézt v archivu TV Nova na internetu). S dramatickým hlasem Radka Johna v české verzi v ní bylo pomoci skryté kamery a předstíraného zájmu o obchodní partnerství odhaleno pozadí obchodování s ledvinami v indickém Bangaloru.

Navzdory očekávanému pohoršování se nad tím, co MacIntyre s příznačnou pompézností objevil, překračovala reportáž obvyklé schéma mediálních zpráv tohoto druhu. V nich se zpravidla pouze konstatuje, že se to děje („jak odporné!“), jak moc si vydělají ti špatní (tj. lékaři, členové komisí či zprostředkovatelé) a jak málo dostali samotní dárci (pokud je zpráva zvláště objektivní a přízná, že na tom dárci vůbec něco vydělali).

Britský tým naproti tomu (i když nevědomky a nerad) ukázal něco, co jde daleko hlouběji. Zmapoval dobře fungující síť lékařů a zprostředkovatelů, jejíž prostřednictvím může pacient vyžadující trans-

plantaci ledviny tento orgán získat nejen rychleji, ale v mnoha případech i levněji než v Evropě. Zejména však ukázal řady dobrovolných dárců ledvin, kteří doufali, že budou k dárcovství vybráni. Ti šťastní z nich, kteří nakonec vybráni byli, byli vyobrazeni po operaci jako spokojení a bohatší pacienti, o které je dobře postaráno a kteří rádi doporučí takovou transakci dalším rodinným příslušníkům. Až na jednoho dárce, kterému se stala nehoda poté, co nejspíš pohrozil odběratelům jeho ledviny, že nezaplátí-li více, udá je policii...

Tato reportáž zkrátka potvrdila vše, co lze na tomto trhu očekávat. To je možné shrnout ve třech bodech.

1) Obchod zachraňuje životy

Reportáž jasně ukázala na lidi, kteří díky ochodu s ledvinami žijí a kteří – pakliže by byly zákony v Indii vynucovány tak přísně jako v „civilizované“ Evropě – by byli dnes možná již po smrti. Jen tak pro orientaci, objem obchodu v samotné Indii je odhadován na 2000 ledvin ročně. To je zhruba počet lidí, kteří zde udělali doslova „životní“ obchod.

Tento závěr nelze zpochybnit. Navzdory

své nelegálnosti má totiž obchod s ledvinami za následek větší nabídku ledvin ve srovnání se situací, když by byl jeho zákaz lidmi respektován. To nemůže znamenat nic jiného, než že se více z těch, kdo transplantaci ledviny potřebují, tohoto orgánu dočká, a méně z nich proto selhání vlastních ledvin podlehne. Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že je taková možnost získání orgánu otevřena jen těm, kteří si to mohou finančně dovolit (ve zmíněné reportáži se mluví o 30 tisících liber šterlinků).

2) Dárci jsou dobrovolníci

Reportáž tím, že ukázala na řady dárců, snad přispěla k pohřbení velmi rozšířené, ale jinak těžko pochopitelné myšlenky, že obchodování s orgány s sebou nese zotročování či zabíjení lidí za účelem odnávání orgánů. Jakkoliv si lze takovou možnost technicky představit (a mnohé romány či filmy na tom stavějí), zákaz obchodu s orgány takové praxi nebrání o nic více, než ji legalizace tohoto obchodu podporuje. Nakonec nevede-li legálnost obchodu s lidskou prací (tj. zaměstnávání) k zotročování a internaci v pracovních táborech, proč by tomu tak mělo být v případě lidských orgánů?

Skutečnost, že ti, kdo se orgánů ve prospěch nemocných vzdávají, tak činí dobrovolně a potlačením tohoto obchodu jsou poškozeni, nelze zpochybnit ani tradičním odvoláním se na „nátlak okolností“. Ačkoliv je možné tvrdit, že dárce k prodeji jejich orgánů nutí okolnosti, představuje i tak pro ně tato transakce zlepšení. Sugestivní otázka Donala MacIntyre, zda „by ledviny prodali, kdyby měli dost peněz“ a rozhodné odpovědi dárců, že „ne!“, nelze považovat za důkaz donucení a neexistence prospěchu pro dárce. Kdyby tomu tak bylo, pak by šlo identickou argumentací např. prohlásit všechny pracovníky za otroky. Vždyť kdo z nich by pracoval, kdyby nemusel „živit rodinu“ či „splácet dluhy“. A netřeba dodávat, jakým způsobem by šlo takovou argumentaci použít na jakoukoliv jinou situaci, kdy se lidé něčeho vzdávají za peníze.

3) Prohibice způsobuje další problémy

V reportáži bylo poukázáno na mnoho jevů, které s nelegálním obchodem s orgány souvisí.

Jsou to právě mafiánské struktury a praktiky nebo třeba relativně malé odměny pro samotné dárce, které lidem (často oprávněně) připadají odporné a činí z nich odpůrce obchodu s orgány. Protože zde však nebyly natolik vytrženy z kontextu jako v jiných reportážích, měli diváci možnost spojit si vše dohromady a pochopit, že se jedná o důsledky prohibice takového obchodování s orgány, a nikoliv o další z důvodů jejího praktikování.

Mafiánský charakter organizace tohoto obchodu je způsoben tím, že není možné používat legálních prostředků k vynucení

dohod mezi jednotlivými články. Porušení smlouvy z jakékoliv strany nelze reklamovat u soudu a samotná trestnost této aktivity vystavuje její účastníky nebezpečí zrahy a vydírání od všech, kteří se na ni nějak podílejí. Jedinou spolehlivou ochranou proti tomu je odstranění takového zrádce, což slouží zároveň jako odstrašující případ pro všechny ostatní: aby prostě věděli, co se jim stane v případě porušení smlouvy. Zmíněný dárce z MacIntyreova příběhu by nikdy za „nevyjasněných okolností“ nezemřel, kdyby byl obchod legální: kupující by nemělo smysl vydírat a i oni by případné spory o cenu neřešili „odstraněním“, ale u soudu, jak se to děje v každém legálním odvětví.

Kdyby byl obchod legální, byl by rovněž podíl dárce ledviny na celkové ceně, kterou příjemce ledviny platí, bezpochyby větší než nynější asi jedna padesátina. Zčásti je tomu tak proto, že ilegality činí celou transakci nákladnější, neboť vyžaduje spoustu doprovodných služeb (podplácení a zprostředkování) a spojuje s ní vysoké riziko kriminálního postihu. A právě proto, že jako jediní ze všech zúčastněných jsou tohoto rizika zproštěni dárce (jsou vždy považováni za nevinné či dokonce za oběti), nelze se divit, že je jejich relativní a možná i absolutní odměna nižší, než by jinak byla.

„Řeznická“ žurnalistika

Ačkoliv všechny zmíněné skutečnosti byly z tohoto indického příběhu zřejmé (nebo přinejmenším domyslitelné), samotný MacIntyre – autor reportáže a *celebrita* mezi investigativními novináři – zůstal touto

realitou zcela nedotčen. Hluchý a slepý, nedokázal z příběhu vyvodit nic jiného, než jak (cituji) „nechutné, nechutné“ to celé je. Svým neustálým pohoršováním se však nikomu z trpících lidí (ani chudým dárčům, ani nemocným příjemcům) nijak nepomohl. Naproti tomu všichni ti lékaři a zprostředkovatelé, označovaní za zločince, někomu prospěli, přestože to neudělali zadarmo. MacIntyre ale naneštěstí nezůstal jen u pohoršování se. Vrcholem naivity a zvrácenosti bylo nakonec jeho triumfální „předání důkazů“ indické policii, aby s obchodem „něco udělala“.

Svůj příběh nazval *Body Butchers*, tedy volně něco jako „Orgánoví řezníci“. Nejspíš proto, aby přirovnáním lékařů k bouračům vepřového učinil z lékařů nízka stvoření žijící z lidského utrpení. Skutečným Řezníkem je ovšem on sám. Pokud totiž jeho reportáž přispěje k účinnějšímu vynucování zákona v Indii, mohou jej spolu s nižším počtem směněných ledvin těšit i další skutečnosti: nejen utrpení a plýtvání talentem těch, kteří skončí ve vězení, ale větší bída a utrpení chudých dárců a zejména potom *životy* těch, na které se ledviny nedostaly.

Nic z toho jej ale nejspíš trápit nebude: v tradici primitivního žurnalistiky je pro něj hranicí mezi dobrem a zlem demokratický zákon a on jen „investigativně“ objevuje jeho dodržování či porušování.

Je škoda, že se takovýmto ražením žurnalistiky nechávají inspirovat i čeští novináři. A nejen to. Zdá se, že pro novináře typu Radka Johna a Josefa Klímy a jejich pořadu na Nově je právě tento typ reportáže *vrcholem* žurnalistické práce. ■

Ministr ve službách spotřebitele

(pokračování ze strany 1)

Neměli bychom zapomínat na to, jak jsme žasli nad novoročními výprodeji v sousedním Rakousku a Německu na začátku devadesátých let, kdy jsme vypuštěni ze své socialistické klece objevovali svobodu cestování. Dnes jsou ony výprodeje i naší každodenní skutečností a my již nezasneme, bereme je jako samozřejmost.

Samozřejmě ale nejsou. Jsou, stejně jako vše ostatní, tvrdě vybojovány na politicích, kteří nikdy nepromarní jedinou příležitost onu rozvrácenou klec socialismu znovu opravit. Jednou z posledních záminek se jim stal „Výprodej století“ firmy Carrefour.

Stačí, aby pár lidí neuspělo v soutěži o nejlevnější sporák historie a už je všude kolem slyšet křik o nehorázném chování obchodníků. Tak například Sdružení obrany spotřebitelů (SOS) přišlo s tvrzením, že obchodníci často zneužívají období sezónních výprodejů k tomu, aby zvýšili své tržby. „Je to obvyklý trik obchodníků, kteří se prostřednictvím nabídky lákavých slev

snaží přivést lidi do svých prodejen. Lidé zlevněné zboží v obchodech často již nenajdou, ale když už v prodejně jsou, tak si koupí něco jiného. Obchodníkům to samozřejmě přináší tržby,“ objevně analyzoval situaci předseda republikového výboru SOS František Lobovský.

V ten okamžik vycítili šanci i politici. Ministr Urban ani minutu neváhal a poslal na obchodníky Českou obchodní inspekci. Její ředitel Jiří Pěkný pak národu emotivně oznámil, že výsledky kontrol jsou „alarmující“. Proč? „Přestože prodávající ve svém reklamním letáku uvádí, že negarantuje, že uvedená nabídka zboží je ve všech hypermarketech, tak je především neetické, když tyto výrobky se v prodeji nacházejí pouze v tak malém množství, které uspokojilo pouze řádově desítky zákazníků.“

To bohatě stačilo a ministr Urban se rozhodl jednat. Na počátku března hodlá předložit vládě návrh zákona, který s uvedenými nepravostmi skoncuje. Nebezpečí

rychlého vypracování je zde velmi akutní, neboť příprava návrhu nevyžaduje žádnou velkou invenci, postačí se porozhlédnout po EU a od Francie se přiučit, že výprodeje směřují být jen dvakrát ročně a v Německu pak, že zásoba inzerovaného zboží musí obchodníkům vystačit alespoň na dva dny. A konečně se necháme inspirovat i v Bruselu, protože „i tam se připravuje určitý celoevropský návrh na pravidla hry“, zasvětil nás do problému Urban.

Výprodeje dvakrát ročně, prodejní doba od sedmi do tří... a nakonec ozdobíme obaly dnes již zapomenutou zkratkou MOC, aby spotřebitel věděl, kolik že daná věc má správně v maloobchodě stát... Možná to nezajde až tak daleko, ale nakročeno máme zobra. Vše prý kvůli ochraně spotřebitelů. Ale před čím je chtějí politici chránit? Tak především před ziskuchtivými podnikateli, kteří je vysávají tím, že jim prodávají zlevněné zboží. „Jen společnost Carrefour vydělala během prvních lednových týdnů na základě klamavé kampaně dvaapůlkrát tolik peněz než loni“, hřimal 14. 1. v Hospodářských novinách ministr Urban. Kdo si doposud myslel, že raději nakupuje levněji než draze, tak se podle pana ministra mylil. Lidé zřejmě utratili dvaapůlkrát více za zboží, které vůbec nechtěli, chudáci.

Události se měly zřejmě takto: člověk byv sveden letákem nabízejícím sporák za dva tisíce vyrazí k návštěvě jistého obchodu, svůj vysněný sporák však již nenachází, neboť mu jej před nosem na vozíku odváží poslední šťastlivec, načež se náš nešťastník v úplném pomínutí smyslu vrhá po obchodníkem vhodně narafičeném sporáku za patnáct tisíc, který by si byl mohl běžně koupit za částku o třetinu nižší. I když ale náhodou uloví onen zlevněný sporák, není před poblouzněním uchráněn, neb jím získaný produkt může být dle zjištění České obchodní inspekce i po slevě stejně drahý jako u konkurence.

Jak vidno, mínění o svých voličích nemá pan ministr vskutku valné. Chápe je jako primitivní zvířátka slintající při slově sleva a stádem se ženoucí kamkoli, kde je

vybetonované velké parkoviště. Asi má své zkušenosti. Dovolíme si však tvrdit, že obecně se lidé chovají jinak. I kdyby ale měl pan ministr pravdu, a naše populace byla tak hloupá, jak ji vykresluje, těžko by se hledaly argumenty, proč by za to měli pykat obchodníci.

Celý problém se točí kolem toho, že obchodníci lhali. Jenže ono to zdaleka není tak jasné. Pomineme-li případy účtování jiných cen než inzerovaných a další porušení obchodních pravidel, která je třeba nepochybně trestat, pak se nám veškerá další provinění rozplývají jako pára nad hrncem. Nikdo z obchodníků přeci nesliboval, že se dostane na všechny a všude. Nikdo neříkal v klidu se vyspěte, rozmyslete si to, já vám to tady pozdržím. Cílem bylo prodat co nejefektivněji existujícího zboží, nikoli obdarovat spotřebitele. Přesto i k tomu došlo. Zázrak trhu spočívá právě v tom, že i sobecky, ziskově motivované chování přináší prospěch spotřebitelům.

A že se v případě výprodejů století nedostalo na všechny pouze ukazuje, že se obchodníci rozhodli rozdělovat své zboží nikoli na základě nejvyšší peněžní nabídky, ale podle principu, kdo dřív přijde... Zda je takové jednání racionální, je otázkou, každopádně však na něm není nic nespravedlivého a neetického. Naopak nepřátelé kapitalismu a bohatství by mohli jásat, že tentokrát jsou privilegováni ti méně majetní, tzv. sociálně slabší vrstvy, jejichž čas nemá v porovnání s více vydělávajícími lidmi takovou cenu a kteří si rádi na zlevněné zboží počkají ve frontách.

I když ale přistoupíme na argument lhaní, pak stále nebyla realita výprodejů nijak hrozivá. Inspekce ČOI zjistila, že v době, kdy již byly výprodeje v plném proudu, neměly firmy na pultech pouhých 5 % vyprodávaného zboží. I kdyby tedy firmy nákrásně lhaly, jako že tomu tak ve skutečnosti nebylo, pak ona 5 % lež zcela bledne ve stínu běžných politických vyjádření. Svět, v němž je 95 % toho, co politici říkají, pravda, je dosud nedostižnou utopií.

Utopií proto, že v politice se lhaní vyplácí.

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz

Její vydávání není povoleno ani schváleno žádnou státní institucí.

On-line archív
TERRA LIBERA

z let 2000 - 2004
dostupný na stránkách

www.libinst.cz

Předplatné TL na rok 2005

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?
Předplatte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Roční předplatné časopisu, zasílaného v papírové podobě kamkoliv v rámci ČR, získá ten, kdo přispěje Liberálnímu institutu alespoň 150,- Kč nebo 0,25 g zlata. Předplatné v elektronické podobě lze získat za polovinu těchto částek.

Koronový účet: 559461/0300
e-Gold účet: 131844

Více o e-Gold na www.libinst.cz

Nikoli však na trhu. Představa, že budou lidé obchodovat s partnery, kteří neustále říkají něco jiného, než dělají, je směšná. Nespolehlivost s sebou nese dlouhodobé náklady a obchodníci to vědí. Pokud budou lákat zákazníky na zboží, které v obchodech nebude k nalezení, přijdou o ně. Reklamní letáky totiž nejsou žádnou oprávkou na spotřebitele, kterou je násilím přitahují do svých obchodů, nýbrž nákladným nástrojem, jak informovat spotřebitele o tom, co prodávají. Pokud tuto informační hodnotu letáky ztratí – lidé po příchodu do obchodu opakovaně zjistí, že inzerované zboží v regálech není – přestanou je lidé brát vážně, obchodník ztratí možnost zákazníky oslovit a jeho místo zaujme někdo jiný. Logika tržního procesu je neúprosná.

Musíme ji však správně chápat. Každý proces probíhá v čase a každá změna nějakou dobu trvá. I kdyby proto v současnosti byli na trhu pouze podvodní obchodníci (jako že nejsou), neznal by to žádné selhání, a tudíž ani příležitost pro politickou korekci. Naopak bylo by to příležitostí pro vstup nových podnikatelů, neboť poctivost se dlouhodobě vyplácí. Alespoň na trhu to nepochybně platí. ■